

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1926 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående ordnandet av den högre lantbruksundervisningen.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion nr 299, av herr *Nilsson* i Hörby har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag av sakkunniga snarast möjligt rörande lämpligaste sättet för ordnande av den högre lantbruksundervisningen.

Beträffande motiveringen för denna framställning får utskottet hänvisa till motionen.

Vid 1909 års riksdag väcktes i bägge kamrarna motioner, åsyftande utredning och förslag rörande anordnande av lantbrukshögskoleundervisning vare sig vid en fullt fristående läroanstalt eller i samband med en eller flera närstående undervisningsanstalter. Motionärerna höllo före, att det vore lämpligast, att en särskild lantbrukshögskola inrättades och förlades till Stockholm.

Riksdagen avlät med anledning härav en skrivelse i ämnet den 21 april 1909 (nr 92) och framhöll därvid sakens stora betydelse och fann av närmare angivna skäl frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande obestridligen vara aktuell. Detta framginge bland annat även av de framställningar, som gjorts dels av lantmäteristyrelsen angående anstalter för en högre lantbruksundervisning för lantmäterielever dels ock av lantbruksstyrelsen rörande anordnande av en högre avdelning eller fortsättningskurser vid lantbruksinstitutet och vilka framställningar föranlett en då pågående utredning genom sakkunniga. De sålunda ifrågasatta fortsättningskurserna syntes emellertid icke kunna uppfylla alla önsknings angående en högre lantbruksundervisning, som med fog kunde framställas. Utan att vilja på något sätt uttala sig angående den väg, på vilken frågan borde lösas, eller göra gällande, att den behövde lösas i hela sin omfattning på en gång, inskränkte sig riksdagen till att framhålla önskvärdheten av att, då onekligen flera utvägar syntes möjliga, dessa bleve upptagna till prövning. Förutom den av lantbruksstyrelsen föreslagna utvidgningen av lantbruksinstitutet och det av motionärerna förordade anordnandet av särskild lantbrukshögskoleundervisning i Stockholm, eventuellt i samband med andra

Historik.
1909 års
riksdag.

högskolor därstädes, ansåge riksdagen en tredje utväg kunna tänkas, nämligen förläggande av den nya högskoleundervisningen till ett av universiteten med eller utan samband med närliggande institut.

*Inrättande av
fortsättnings-
kurser vid
lantbruks-
institutet.*

Den 7 juni 1910 avgav lantbruksstyrelsen förslag beträffande anordnande vid instituten av fortsättningskurser, vilka syntes böra och kunna snarast inrättas oberoende av högskolefrågan. För 1911 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag angående dylika fortsättningskurser, vilka också kommo till stånd och sedan dess existerat vid bägge instituten.

*Kungl. Maj:ts
beslut den 17
februari 1911
angående ut-
redning om
den högre
lantbruks-
undervis-
ningen.*

Den 17 februari 1911 anmälde dåvarande departementschefen ärendet om utredning i högskolefrågan. Genom fortsättningskursernas inrättande skulle enligt hans mening de vägande skäl, som talade för att även i vårt land tillfälle bereddes till vetenskapligt forskningsarbete på jordbruksområdet, icke i något hänseende förlora i styrka. Departementschefen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga honom att tillkalla högst fem sakkunniga personer för att verkställa närmare utredning och uppgöra förslag angående anordnande i vårt land av tillfälle till vetenskapligt forskningsarbete på lantbrukets och dess binäringars verksamhetsområden samt en därmed förbunden lantbruksundervisning högre än den, som då meddelades, och efter fortsättningskursernas inrättande komme att meddelas vid rikets lantbruksinstitut, samt framhöll, att vid denna utredning hänsyn borde tagas icke endast till lämpligaste sättet för denna högre lantbruksundervisnings bedrivande utan ock till de olika vägar för frågans lösning, som låte tänka sig, samt de skäl, vilka kunde tala för eller emot anlitaandet av den ena eller den andra av dessa vägar.

*1911 års
sakkunnigas
betänkande.*

De sakkunniga, som på grund härav tillkallades, avgåvo betänkande i april 1913.

Nämnda sakkunniga funno på angivna skäl alternativet att förvandla instituten till högskolor, vare sig med eller utan bibehållande jämsides därmed av deras uppgift att utbilda praktiska lantbrukare, icke böra ifrågakomma. Fortsättnings- eller konsulentkurserna ansågo de vara en tillfällig anordning, vilken borde bortfalla, när lantbrukshögskoleundervisning inrättades. Ej heller funno de ändamålsenligt att söka införliva dylik undervisning med verksamheten vid centralanstalten för jordbruksförsök. De ansågo därför nödvändigt, att en ny anstalt inrättades för ändamålet. Härvid upptogo de till skärskådande möjligheten att till en gemensam institution sammanföra en lantbrukshögskola med andra i viss mån närstående högskolor. Skäl både för och emot kunde enligt de sakkunnigas mening anföras beträffande en sådan anordning, dock hade den i utlandet alltmere befunnits olämplig. För övrigt syntes dem tiden för frågans lösande i dylik riktning vara i Sverige redan försutten, enär särskilda högskolor, med vilka kombination varit möjlig, redan organiserats; att efteråt söka inpassa en lantbrukshögskola i någon av dessa vore olämpligt. Alltså återstode enligt

de sakkunnigas mening valet mellan en fristående högskola i Stockholm eller en agronomisk fakultet vid något av universiteten. Då de sakkunniga funnit det uppenbart, att en fristående lantbrukshögskola i Stockholm skulle med hänsyn till ekonomien ställa sig mycket ogynnsammare än en universitetsfakultet, och då de dessutom ansåge, att frågan kunde ur principiell synpunkt få en fullt lika fördelaktig lösning på det senare sättet, hade de ej funnit nödigt att i betänkandet intaga en detaljerad utredning angående det förra av dessa alternativ. Däremot hade de, efter att i valet mellan Uppsala och Lund hava stannat vid att förorda Uppsala, verkställt en ingående utredning angående organisation, kostnader m. m. för förläggande dit av en agronomisk fakultet. Med ett beräknat antal av 150 studerande, däri inräknade dem, som nu besökte konsulentkurserna vid instituten, föreslogo de inrättande av 7 professorer jämte docenturer och befattningar såsom biträdande lärare m. m. Den årliga utgiftsstaten beräknades efter då gällande penningvärde till 128,800 kronor. Kostnader för byggnader och uppsättning av inventarier m. m. beräknades till 1,369,000 kronor.

Vid betänkandet var fogad reservation av de sakkunnigas ledamot, professorn M. Weibull, vilken ansett den högsta lantbruksundervisningens förläggande till Lunds universitet i visst samband med institutet vid Alnarp vara den väg, vilken bäst ledde till målet.

Betänkandet innefattar vidare förslag angående lantmäteriundervisningens förläggande till den agronomiska fakulteten i Uppsala. Härför beräknades en årskostnad av 39,650 kronor och en engångskostnad av 63,000 kronor. I reservation uttalade de sakkunnigas ledamot direktören C. Rydberg, att lantmätarnas utbildning syntes fortfarande böra bedrivas institutmässigt vid undervisningsanstalt i Stockholm.

I de över betänkandet avgivna utlåtandena av olika myndigheter har behovet av en högre lantbruksundervisning allmänt vitsordats, men beträffande det lämpligaste sättet för frågans lösande hava synnerligen växlande uppfattningar gjort sig gällande.

Lantbruksakademien har funnit betänkandet icke belysa frågan ur alla de synpunkter, som kunde anses avgörande, och fördenskull avstyrkt det samma samt hemställt om ny fullständig utredning angående samtliga de i 1909 års riksdagsskrivelse omnämnda utvägarna. Reservationer hava avgivits dels av akademiens dåvarande preses dels ock av 11 andra ledamöter. Den förstnämnde har ansett, att genom de ettåriga fortsättningskurserna vid instituten behovet av en grundligare utbildning av lärare vid de högre lantbruksläroverken och av konsulenter vore tillgodosett och att för den vetenskapliga forskningen vore i vissa avseenden sörjt genom centralanstalten men att däremot för utbildning av institutlärare och av föreståndare vid nämnda centralanstalt ävensom för vetenskapliga studier i allmänhet en högskola vore av betydelse. Den borde förläggas till Stockholm. De 11 övriga reservanterna anslöto sig till ett av akademiens förvaltningskommitté

*Yttrandet
över de sak-
kunnigas be-
tänkande.*

framlagt förslag till uttalande, vari upprättandet av en högskola i Stockholm mera utförligt tillstyrktes och motiverades.

Styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet har genom ordförandes utslagsröst biträtt den mening, som uttalades i preses, reservation mot lantbruksakademiens yttrande, under det att två ledamöter biträtt det av samma akademis förvaltningskommitté föreslagna yttrandet.

Lärarrådet vid institutet i Ultuna har ansett utredningen i betänkandet ofullständig och avstyrkt de sakkunnigas förslag.

Styrelsen för samma institut har ansett höjande av lantbruksundervisningen böra ske på det beståendes grund och utan tvära brytningar, vilka nödvändigtvis skulle tillintetgöra betydande materiella och ideella värden och medföra menliga följder för de nuvarande instituten. Dessa borde utvecklas och samarbete anordnas med universiteten samt den mera specialiserade lantbruksvetenskapliga utbildningen främjas genom resestipendier till utlandet. Styrelsen har därför avstyrkt de sakkunnigas förslag.

Lärarrådet vid Alnarp har hållit före, att ett genomförande av de sakkunnigas förslag skulle medföra en försämring av lärar- och konsulentutbildningen och därmed en tillbakagång av hela vår lägre lantbruksundervisning och dels icke ställa den lantbruksvetenskapliga forskningen i bättre läge än den skulle intaga vid en naturlig utveckling vid instituten. Förslaget avstyrktes därför. Däremot framhölls såsom önskvärt, att en utredning åstadkommes angående de förändringar i institutens organisation och arbetssätt, som möjligen vore behövliga för att instituten skulle på ett tillfredsställande sätt fylla kraven på vetenskaplig undervisning och forskning. Reservationer avgavs av tre lärare, av vilka en tillstyrkte en självständig högskola, vilken emellertid borde vara förlagd inom Malmöhus län.

Styrelsen för institutet vid Alnarp har framhållit, att i betänkandet saknades utredning angående möjligheten att utvidga lantbruksinstitutet och ävenså huruvida icke en kombination av studier vid instituten och vid den matematisk-naturvetenskapliga sektionen av filosofiska fakulteten vid universiteten i många fall kunde åvägabringas. Särskilt den sista utvägen borde kunna i Sverige bereda stora fördelar på grund av institutens lägenärheten av universitetsstäderna och den borde bli den billigaste för staten. En ny utredning borde ske, huru instituten borde utvidgas för att bli i stånd att mottaga — ej nödvändigt i internat — ett större antal elever än hittills och tillika lämna sin andel vid den högre lantbruksundervisningen i samband med högre agronomexamina vid universiteten. Intill en sådan utredning åstadkommit, avstyrktes de sakkunnigas förslag.

Även *lantbruksstyrelsen* har fäst uppmärksamheten på att de sakkunnigas betänkande innefattade utredning endast angående ett av de i riksdagens skrivelse omnämnda alternativen och att även i denna del utredningen vore så tillvida ofullständig, som den beaktansvärda frågan angående åstadkommande av samband i en eller annan form mellan en till universiteten för-

lagd högre lantbruksundervisning och närliggande lantbruksinstitut icke upptagits till prövning. En sådan lösning syntes dock skola erbjuda icke obetydliga fördelar såväl för fakultetsundervisningen som för vederbörande institut. Enligt styrelsens åsikt borde utbildningen av konsulenter och lantbrukslärare fortfarande kvarbli vid instituten, varest de praktiska jordbruksintressena voro förhärskande och den pedagogiska utbildningen lättare främjades än vid en högskola. Då skulle för högskolan återstå ett så pass ringa antal studerande, att det kunde ifrågasättas, huruvida icke dessas krav på högre utbildning kunde åtminstone tillsvidare tillgodoses på andra vägar. På grund härav och med hänsyn därjämte till att det syntes skola vålla svårighet att genast besätta de föreslagna professorerna vid en högskola med kompetenta innehavare, och att, om dessa togos från instituten eller försöksanstalterna, samma svårigheter skulle för dessa institutioner uppstå att fylla tomrummen, har lantbruksstyrelsen ansett lämpligt att tillsvidare stipendier inrättades för studier vid utländska högre lantbruksundervisningsanstalter. Härigenom skulle, när riktlinjerna för den högre lantbruksundervisningens ordnande i Sverige en gång låge klara och tydliga, lösningen av frågan underlättas. För närvarande avstyrktes de sakkunnigas förslag och styrelsen hade därför icke haft skäl ingå på en granskning av förslagets detaljer.

Större akademiska konsistoriet i Uppsala har tillstyrkt de sakkunnigas förslag om den högre lantbruksundervisningens ävensom lantmäteriuundervisningens förläggande till universitetet i Uppsala och allenast framställt vissa erinringar beträffande organisationen m. m.

Större akademiska konsistoriet i Lund har biträtt förslaget, att ifrågasvarande undervisning skulle bedrivas vid universitetet, men ansett att den borde förläggas till Lund i enlighet med professor Weibulls reservation vid sakkunnigbetänkandet.

Universitetskanslern har ansett goda skäl vara förebragta för förslaget att den högre lantbruksundervisningen skulle meddelas vid en agronomisk fakultet och förordat dess förläggande till Uppsala.

Lantmäteristyrelsen har gjort gällande, att lantmäteriuundervisningen borde baseras på inlärande av bestämda kurser och icke huvudsakligen på självstudier, liksom vid universitetet. En särskild undervisning för lantmätare voro på grund härav och av andra angivna skäl att förorda. Dock kunde en kombination med lantbrukshögskola tänkas i form av gemensam yttre gestaltning men ingen tvångsvis ordnad gemensam undervisning. Förläggning till Uppsala syntes skola medföra olägenheter från lantmäteriets synpunkt. Man kunde möjligen i Stockholm förena skogshögskolan, lantbrukshögskolan och en högskola för lantmäteri och geodesi till en gemensam institution med tre fakulteter.

Förevarande fråga har även varit föremål för mycken uppmärksamhet i lantbruksintresserade kretsar. I fackpressen har den ganska livligt debatterats, utan att dock meningarna kunna anses hava samlat sig om någon viss linje.

*Särskilda
framställningar.*

Sveriges allmänna lantbrukssällskap har i skrivelse den 15 april 1919 hemställt om verkställande av dylik utredning. Sällskapet har därvid med erinran om de olika vägar, som syntes erbjuda sig för frågans lösning, yttrat, att vid utredningen borde i lika hög grad beaktas utbildningen av praktiskt dugliga yrkesmän för det större jordbrukets behov som utbildningen av teoretiskt skolade och kunniga forskare, undervisare och ämbetsmän, vadan utredningen borde utmynna i ett förslag, som avsåge att meddela bästa möjliga undervisning för båda dessa utbildningssyften. Ävenså syntes utredningen böra omfatta utbildningen av lantbruksingenjörer och lantmätare samt den högre undervisningen i trädgårdsskötsel för att få utrönt, huruvida och i vilken mån dessa utbildningsgrenar kunna förenas med den högre lantbruksundervisningen.

Hushållningssällskapens ombud hava likaledes genom skrivelse den 30 september 1924 gjort framställning om förnyad allsidig utredning i ämnet.

Organisationsändringar vid lantbruksinstitutet.

Sedan Kungl. Maj:t den 24 maj 1918 på framställningar av de bägge nuvarande lantbruksinstitutens styrelser bemyndigat dessa att utse ombud för överläggning angående en allsidig revision av institutens stadgar, ha institutens styrelser i skrivelser den 23 maj, respektive 30 september 1919 framlagt förslag till vissa organisationsändringar vid instituten, bland annat innebärande anställandet av ökade lärarkrafter. De teoretiska inträdesfördringarna till agronomkursen borde höjas och närmare motsvara studentexamenskompetens. De praktiska förkunskaperna borde noggrannare kontrolleras. Beträffande konsulentkursen hava även vissa ändringar föreslagits, varjämte med hänsyn till det jämförelsevis ringa antal elever, som hittills genomgått denna kurs, framhållits, att för vissa befattningar i lantbrukets tjänst borde krävas att hava genomgått denna kurs, så att detta verkligen skulle för eleverna innebära en påtaglig förmån. Nämnda omorganisationsförslag hava sedermera överlämnats till lantbruksstyrelsen för yttrande.

Lantbruksstyrelsens yttrande över förevarande motion.

Utskottet har i vederbörlig ordning infordrat lantbruksstyrelsens yttrande över förevarande motion. Styrelsen har anfört i huvudsak följande:

»Frågan angående ordnandet av den högre lantbruksundervisningen har under de senare decennierna stått på dagordningen och varit föremål för åtskillig uppmärksamhet, som bland annat tagit sig uttryck i tillsättandet av en kommitté, som år 1913 efter slutförandet av sitt uppdrag i avgivet betänkande föreslog frågans lösning genom upprättande av en agronomisk fakultet vid universitetet i Uppsala.

Det sålunda framförda förslaget möttes icke med sådant allmänt gillande, att dess omedelbara förverkligande kunde ifrågasättas. Dels förutsatte det betydande ekonomiska uppoffringar från det allmännas sida och dels syntes grunden för detsamma i så måtto något osäker, som någon fast beräkning angående det stadigvarande behovet av högskolemässigt utbildade agronomiska krafter icke förelåg. När så världskrigets verkningar gjorde sig gällande även i vårt land, var det helt naturligt, att den slutgiltiga lösningen

av förevarande fråga blev ställd på framtiden. Under den tid som förflutit efter världskrigets avslutande, torde på grund av de statsfinansiella svårigheterna ringa utsikt hava förefunnits att med framgång framföra krav på de ekonomiska uppoffringar, som alltid måste vara förbundna med en tidsenlig omorganisation av ifrågavarande undervisning.

Genom de av styrelsen för lantbruksinstitutet vid Ultuna samt av styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp år 1919 framställda förslag till nya stadgar för instituten ävensom till vissa organisatoriska detaljförändringar aktualiserades åter frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande, åtminstone för lantbruksinstitutens vidkommande. Det syntes emellertid önskvärt, för att icke säga nödvändigt, att söka klargöra lantbruksinstitutens uppgift och eventuella inordnande i den högre lantbruksundervisningen, innan nämnda förslag till nya stadgar för instituten slutgiltigt prövades.

Av detta skäl och med hänsyn jämväl till Kungl. Maj:ts ställningstagande mot anlitan — annat än i undantagsfall — av kommittéer eller särskilda sakkunniga för verkställande av utredning i förekommande frågor, har lantbruksstyrelsen sökt att med egna krafter åstadkomma erforderlig utredning i denna fråga, såvitt den anginge lantbruksinstitutet, ett arbete, som tog sin början år 1923. Vissa, delvis ganska omfattande förarbeten äro också utförda. Måhända bör här också erinras därom, att Kungl. Maj:t såsom ett led i detta utredningsarbete berett lantbruksstyrelsens chef och byråchefen för styrelsens lantbruksbyrå tillfälle att under — låt vara kortvariga — besök på respektive platser studera den högre lantbruksundervisningens organisation och nuvarande ställning i såväl Danmark som Norge.

På grund av den stora arbetsbörda — till mycket stor del av natur att icke tåla uppskov — som påvilat lantbruksstyrelsen, har det emellertid icke varit möjligt att med anlitan uteslutande av styrelsens egna arbetskrafter slutföra den påbörjade utredningen. Det var meningen att söka forcera arbetet under sistlidna sommar, eventuellt efter inhämtat bemyndigande att inom styrelsen tillkalla särskilda sakkunniga. På grund av förhållanden, varöver styrelsen icke kunnat råda, har det emellertid hittills icke varit möjligt att genomföra denna avsikt.

Frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande tränger emellertid till sin lösning. Även om det knappast med fog torde kunna sägas, att ifrågavarande undervisning sådan den för närvarande bedrives vid våra lantbruksinstitut, är på väg att »försumpas», lärer det dock icke kunna bestridas, att den är i hög grad i behov av en omorganisation. Det lärer icke heller kunna förnekas, att den högre lantbruksundervisningen i vårt land i åtskilliga delar står efter motsvarande undervisning i grannländerna.

Olika förslag ifråga om sättet för en omorganisation av den högre lantbruksundervisningen hava under årens lopp framkommit. Även om vissa av dessa av olika skäl — i första rummet kanske ekonomiska — utan vidare kunna lämnas ur räkningen, återstå dock åtskilliga, vilka lära böra underkastas en mera ingående prövning. Uteslutet är givetvis icke heller, att den slutliga lösning av förevarande fråga, som kan finnas möjlig och lämplig, ligger vid sidan av redan framförda förslag. En utredning i ämnet synes alltså av förhållandena i hög grad påkallad och har detta behov även av lantbruksstyrelsen uppmärksammat. Ett sådant utredningsarbete synes

kunna företagas under flera olika former, beträffande vilka lantbruksstyrelsen icke finner anledning att här närmare uttala sig.

Av större vikt synes vara, att för utredningen redan från början lämnas vissa riktlinjer. Med avseende härå tillåter lantbruksstyrelsen sig att framhålla följande.

Utredningen bör till en början inriktas på ett konstaterande av, huru stort det normala behovet kan antagas vara av personer med högre agronomisk utbildning av mer eller mindre fördjupad vetenskaplig karaktär. Därest utredningen i denna del möjligen giver vid handen, att behovet av och anslutningen till en agronomisk högskolebildning av verkligt vetenskaplig läggning icke äro eller anses bliva tillräckligt stora för att motivera en högskola av denna typ, synes böra utredas, huru för det jämförelsevis ringa antal studerande, som kunna antagas önska åtnjuta verklig vetenskaplig utbildning i vissa discipliner, må kunna beredas tillfälle till en bekväm och naturlig övergång från den högre lantbruksundervisningsanstalt, som kan komma att inrättas, till universitetet eller annan högskola, där undervisning meddelas uti ifrågavarande disciplin.

Utredningen synes vidare böra avse ett noggrant klarläggande av frågan, huruvida och i vad mån redan befintliga institutioner och byggnader kunna tagas i anspråk för ändamålet. Skulle denna del av utredningen giva vid handen, att nuvarande lantbruksinstitut — ettdera eller båda — icke synas böra komma i fråga såsom underlag för den blivande högre agronomiska undervisningen, synes jämväl böra utredas, vilken uppgift efter omorganisationen skall anses tillkomma vederbörande institut, ävensom den förändring i dess organisation, som i så fall lärer bliva påkallad.»

Utskottet.

En slutlig lösning av den sedan årtionden aktuella frågan om ordnandet av den högre lantbruksundervisningen måste otvivelaktigt anses vara i hög grad påkallad. Sedan länge är vårt land på detta område i ett sämre läge än grannländerna. Följderna av denna efterblivenhet framtråda med åren alltmera, bland annat genom växande svårigheter att besätta lärarplatserna vid lantbruksinstituten och andra befattningar, för vilkas bestridande på tillfredsställande sätt mera vetenskapliga kvalifikationer äro behövliga. Om alltså behovet av en förbättrad dylik undervisning är allmänt insett och erkänt, gå meningarna starkt i sär, såväl beträffande omfattningen av detta behov som i fråga om det sätt, på vilket det bör tillgodoses. Såsom från flera håll framhållits är den i ämnet hittills verkställda utredningen — vilken för övrigt numera måste anses vara tämligen föråldrad — i dessa avseenden på åtskilliga viktiga punkter ofullständig.

Sålunda torde den grundläggande frågan om den ifrågasatta verksamhetens uppgifter icke vara tillräckligt noggrant klarlagd. I detta avseende synes vara av stor betydelse att få fastslaget, vilka kompetensfordringar man anser böra ställas på lärare vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna, jordbrukskonsulenter m. fl. liknande tjänstemän. Därest högskoleutbildning anses erforderlig för dessa tjänstemän, skulle högskoleundervisningen komma att begagnas av ett relativt stort antal studerande, under det att i annat fall sagda antal sannolikt bleve mera begränsat.

Likaledes torde frågan, huruvida högskoleundervisning kunde beredas yrkesmän vid det praktiska jordbruket, vara förtjänt av beaktande.

Vad angår sättet för anordnande av högskoleundervisningen så synes detta kunna bliva i hög grad beroende av vilket resultat man kommer till beträffande behovets omfattning. Även om undervisning skulle böra beräknas för ett så stort antal studerande, som lantbrukshögskolesakkunniga på sin tid antagit, synes man vid den verkställda utredningen icke hava tillräckligt beaktat och undersökt de olika möjligheter, som härutinnan erbjuda sig. På sätt lantbruksstyrelsen framhållit synes det icke heller vara uteslutet, att den lösning av förevarande fråga, som kan finnas lämplig och möjlig, ligger vid sidan av redan framförda förslag.

Det torde därför vara nödvändigt, att en förnyad allsidig utredning — som lämnar möjlighet till fullständig jämförelse mellan de olika tänkbara utvägarna icke minst med hänsyn till deras ekonomiska konsekvenser och praktiska genomförbarhet — kommer att äga rum. I detta sammanhang torde även böra framhållas vikten av en noggrann undersökning av den synnerligen komplicerade frågan om sättet för övergången från nuvarande förhållanden till en lantbruksundervisning av ifrågavarande art. I detta avseende torde böra uppmärksammas vad lantbruksstyrelsen anfört rörande betydelsen av studiestipendier för utbildningen av högre kvalificerade lärarkrafter.

Tydligt är, att hur än frågan om högskoleundervisningen löses, den icke kan undgå att utöva inverkan på lantbruksinstitutens organisation. Förut omförmälda ärende angående ändringar i institutens stadgar m. m., vilket även i och för sig tränger till lösning, torde därför böra beaktas vid utredningen.

På sålunda anförda skäl har utskottet ansett sig böra i huvudsak tillstyrka motionen och hemställer alltså,

att riksdagen i anledning av förevarande motion II: 299 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om allsidig utredning samt förslag snarast möjligt rörande lämpligaste sättet för ordnande av den högre lantbruksundervisningen.

Stockholm den 16 april 1926.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Kabbarp, *Sederholm*, *Ingeström* och *Andersson* i Arbrå samt

från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tånga, *Olsson* i Broberg, *Pettersson* i Bjälbo, *Carlström*, *Uddenberg* i Karlskoga, *Vahlstedt* och *Månsson* i Erlandsro.
